

ProVaka

POSITIIVISESTI RYHMÄSSÄ OPPIVA VARHAISKASVATUS

Hyvä Alku -tapahtuma

17.11.2021

Vesa Närhi

ProTiimi

Pro-tiimi

- JY; UEF; Niilo Mäki Instituutti
- keskeisimmät henkilöt
 - Hannu Savolainen
 - Vesa Närhi
 - Pirjo Savolainen
 - Anne Karhu
 - Mika Paananen
 - Henrik Husberg
 - Noora Heiskanen
 - Riikka Malinen
 - yhteistyökunnat, erityisesti Varkaus, Lappeenranta, Kontiolahti

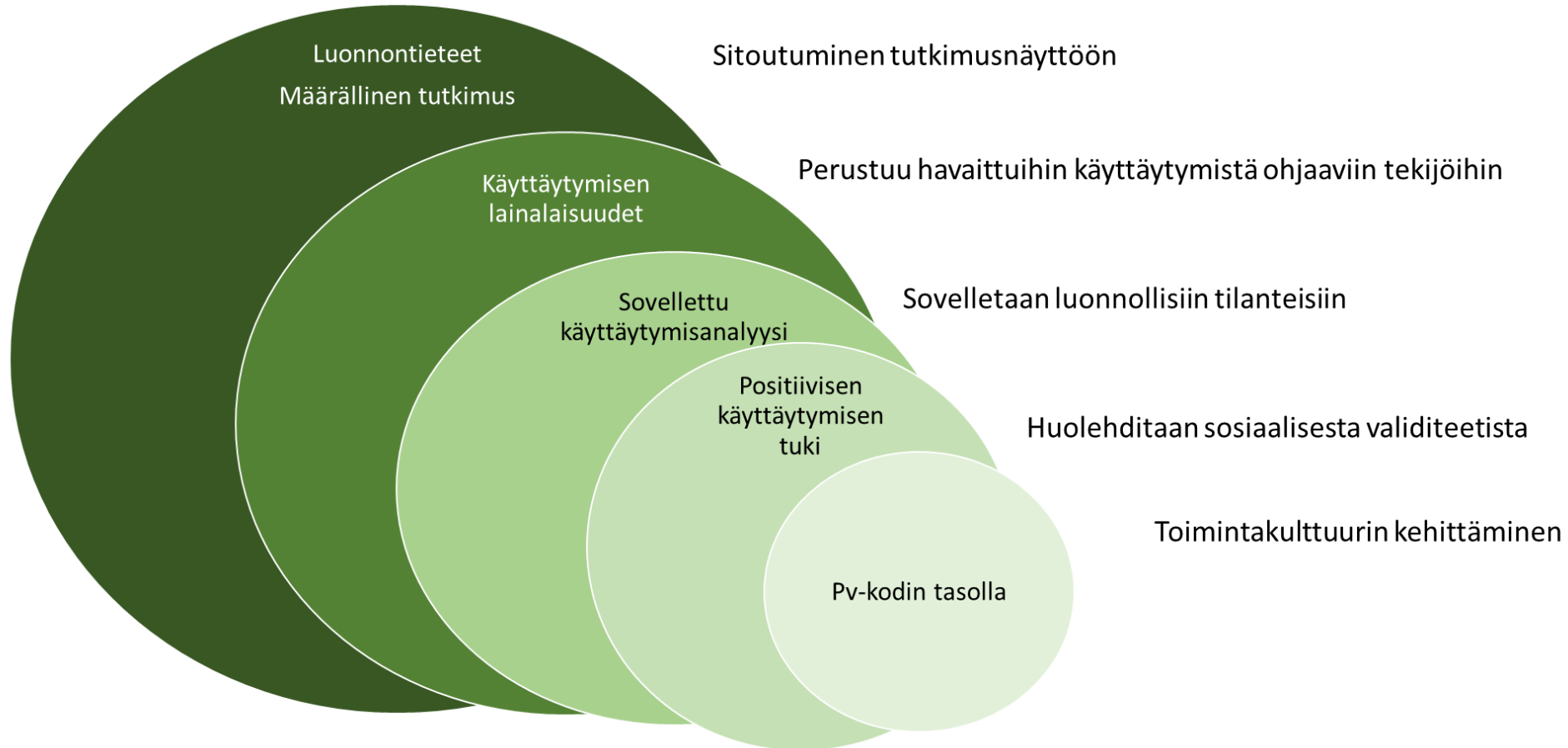
ProVaka - yleistä

- Pro – Positiivisesti Ryhmässä Oppiva
- fokus sosiaalisen käyttäytymisen opettamisessa ja tukemisessa
- sosiaalisen käyttäytymisen perusta rakennetaan lapsen luonnollisissa toimintaympäristöissä – varhaiskasvatuksessa
- käyttäytymisen tukemisen perusta rakennetaan tavoilla, joilla käyttäytymistä opetetaan kaikille lapsille – yleinen tuki
- käyttäytymisen opettaminen tapahtuu jokapäiväisissä vuorovaikutustilanteissa –pv-kodin yhteiset toimintatavat keskeisiä
- tutkimuksissa vaikuttaviksi osoittautuneiden tuen menetelmien soveltamista käytäntöön

ProVaka - tausta

- School Wide Positive Behavior and Support (SWPBS) – koulu
- Program Wide Positive Behavior Support – päiväkotii
 - kehittämistyötä maailmalla tehty paljon, josta me olemme ottaneet oppia
- Tutkimusnäyttö vaikutuksista käyttäytymisongelmien vähenemiseen kouluissa on hyvä
 - Horner ym., (2010); systemaattinen katsaus
 - Savolainen ym., (2017, valmisteilla)
- Pv-kodeissa tutkimusta tehty vähemmän
- Fox ym., (2011)
 - Karhu ym. (2021) – ProVaka pilotista; sovellettavuus ja hyväksyttävyyys suomalaisissa päiväkodeissa
 - Heiskanen, Karhu ym. (valmisteilla) – aloitusvaihetta (9 vkoa) koskeva vaikuttavuustutkimus

ProVaka – tausta (Sugai, 2019)

Miltä ProVaka –päiväkotinäyttää?

- **yhteisön jäsenet** ovat sitoutuneita yhteisiin käyttäytymisodotuksiin – sosiaalisiin taitoihin, joita siellä opetetaan
- aikuiset, kaikille lapsille
 - opettavat yhdessä sovittua sosiaalista käyttäytymistä harjoittelemalla ja omalla esimerkillään
 - ohjaavat ensisijaisesti positiivisen palautteen, käyttäytymiseen kohdentuvan kehuun, avulla
 - vahventavat kehua muistuttamalla, konkreetteilla merkeillä
 - osoittavat onnistumisen tärkeyden ja arvon järjestämällä sovittuun mukavaa tekemistä – palautejärjestelmällä
 - puuttuvat ei-toivottuun käyttäytymiseen yhdenmukaisesti ja yhdessä sovituilla tavoilla
- tarjolla vahvempaa käyttäytymisen tukea tarvitseville lapsille
 - käyttävät vakiintuneesti näyttöön perustuvia tuen menetelmiä
 - osaavat vahventaa yksilöllistä tukea tarvittaessa
 - on olemassa toimivat yhteistyön ja yhteisen suunnittelun rakenteet sosiaali- ja terveystoimen kanssa myös vaativassa erityisessä tuessa.

Pitkäjännitteistä toimintakulttuurin kehittämistä

1. Rakenteet

- sitoutuminen
 - henkilökunta yhdessä
 - pv-kodin johtaja/rehtori
 - kunnan hallinto
- henkilökunnan koulutus perusteista
 - yhteinen tietopohja
- tiimin perustaminen; tiimi vie työtä eteenpäin
 - mietintä sopivasta koostumuksesta
 - mahdollisuudet tehdä työtä
- ohjaus tiimille
 - teoreettisen perustan kirkkaus
 - toiminnan johdonmukaisuus
 - tuki ja ohjaus

Pitkäjännitteistä toimintakulttuurin kehittämistä

2. Käyttäytymisodotukset

- käyttäytymisodotukset ovat yhdessä sovittuja ”suuria sanoja” – kasvatustavoitteita joihin pyritään
- tehdään yhdessä – sitoutuminen
 - henkilökunta
 - vanhemmat
 - lapset
- tavoite
 - 2-3 käyttäytymisodotusta, jotka on yhdessä sovittu, kaikkien tiedossa ja joihin kaikki sitoutuvat
- tyypillisesti esim. ”toisten kunnioittaminen”, ”vastuullisuus” jne.
- eivät vielä opeta lapsille käyttäytymistä

Pitkäjännitteistä toimintakulttuurin kehittämistä

3. Toimintaohjeet

- perustuvat käyttäytymisodotuksiin
- ”koska toisten kunnioittaminen on tärkeää, tee näin”; eri tilanteisiin – tehdään suurista sanoista lapsille ymmärrettäviä
- konkreettisia käyttäytymisiä
 - opetetaan lapsille – ”opeta, älä oletta”
- pidetään elävinä
 - muistutetaan
 - opetetaan uudelleen
 - malliopetetaan jatkuvasti

Pitkäjännitteistä toimintakulttuurin kehittämistä

4. Käyttäytymiseen kohdennettu positiivinen palaute

- kehu on kaiken perusta
 - ”hienoa, kun pesit kätesi”
 - ”upeaa kävelyä”
 - ”kiitos kun olitte ajoissa”
- kehun vahventaminen muistukkeilla
 - muistuke – konkreettinen merkki kehusta
 - vahventaa kehua
 - muistuttavat aikuisia kehumisesta!
- muistukkeille arvo ryhmäkohtaisella palautejärjestelmällä
 - ”kun onnistumisia on sovittu määrä, tehdään yhdessä jotain kivaa”
- tämä kokonaisuus vaatii harjoittelua

Pitkäjännitteistä toimintakulttuurin kehittämistä

5. Yhteiset tavat puuttua ei-toivottuun käyttäytymiseen

- lähtökohta – kaikki aikuiset puuttuvat
- aikuiset sopivat
 - mitkä käyttäytymiset hoitaa tilanteessa läsnä oleva aikuinen
 - mitkä käyttäytymiset viedään suuremmalle porukalle

Kun yleinen tuki on rakennettu

- on perusteltua olettaa, että verrattuna aikaisempaan
 - vähemmän käyttäytymisen ongelmia
 - vähemmän lapsia, jotka tarvitsevat yksilöllistä tukea
- on aika ottaa käyttöön hyvät, näyttöön perustuvat tuen tapoja lapsille, jotka vahvempaa tukea tarvitsevat
 - käyttäen näyttöön perustuvia tukemisen tapoja koulussa (Karhu, 2018)
 - soveltaa niitä päiväkoteihin
 - meneillään olevan väitöstyön aiheena (Tiihonen ym.)
 - tukea aikaisemmista piloteista (Kulonen, Lahtinen ym., 2010; Peitso & Närhi, 2015)
- Tärkeää luoda yhteydet, jotka mahdollistavat joustavan yhteistyön
 - Psykologipalvelut
 - Sosiaalitoimi laajemmin
 - Terveystoimi, erikoissairaanhoido jne.

Lähteet

- Fox, L., Hemmeter, M., Snyder, P., Perez Binder, T., & Clarke, S. (2011). Coaching Early Childhood Special Educators to Implement a Comprehensive Model for Promoting Young Children's Social Competence. *Topics in Early Childhood Special Education*, 31(3), 178-192.
- Horner, R. H., Sugai, G., & Anderson, C. M. (2010). Examining the evidence base for school-wide positive behavior support. *Focus on Exceptional Children*, 42(8), 1–14.
- Karhu, A. (2018). Väitöskirja. [Check in, check out! \(jyu.fi\)](https://jyu.fi)
- Karhu, A., Heiskanen, N., & Närhi, V. (2021). Kohti sosioemotionaalisia taitoja ja lasten osallisuutta tukevaa toimintakulttuuria: ProVaka-toimintamallin pilottivaiheen analyysi. *Journal of Early Childhood Education Research*, 10(1).
- Kulonen, T., Lahtinen, L., Peitso, S. & Närhi, V. (2010). Lyhyt konsultaatiomalli ADHD-oireisten lasten käyttäytymispsykologisten tukitoimien suunnitteluun päiväkodeissa. (Introduction and efficacy of a short consultation for supporting children with ADHD-symptoms.) *NMI-Bulletin*, 20(4), 50-60.
- Martens, B. K., Witt, J. C., Elliott, S. N., & Darveaux, D. X. (1985). Teacher judgments concerning the acceptability of school-based interventions. *Professional psychology: Research and practice*, 16(2), 191–198. <https://doi.org/10.1037/0735-7028.16.2.191>
- Peitso, S. & Närhi, V. (2015). KUMMI 13. Konsultaatiomalli päiväkoteihin – jäsentynyttä tukea levottomille lapsille. (KUMMI 13. Consultation model for preschools – systematic model for children with ADHD-symptoms, Manual.) Jyväskylä: Niilo Mäki Instituutti.
- Savolainen, H., Närhi, V. & Savolainen, P. (2017). SWPBIS reduces school level problem behaviors and increases teacher efficacy in Finland. 14th International Conference on Positive Behavior Support. March 1st to 4th; Denver, CO, USA.

ProVaka

Kiitos!

ProVaka

POSITIIVISESTI RYHMÄSSÄ OPPIVA VARHAISKASVATUS

Tutkimus ja ohjauskokonaisuus

Anne Karhu,
Tutkijatohtori, erityispedagogiikka
(Jyväskylän yliopisto & Itä-Suomen yliopisto)

ProVaka-tutkimusta

- 1,5 vuoden pilottitutkimus 20 päiväkodissa yhdeksässä itäsuomalaisessa kunnassa (→ tutkimusartikkeli julkaistu, luettavissa www.prokoulu.fi)
- Satunnaistettu koe-kontrolli asetelma, jossa mukana yli 80 päiväkotiryhmää. Mukana päiväkoteja ympäri Suomen. ProVaka-toiminnan käynnistäminen päiväkoilla (kehittämistyön ensimmäiset 9 viikkoa)
- Tutkimushankkeiden johtajana yliopistotutkija Vesa Närhi (Jyväskylän yliopisto)

Sosiaalinen validiteetti ja fideliteetti

Hyväksyttävyys

- Tuntuuko työtapa kasvattajista luontevalta osalta omaa työtä
- Mahdollisuus sovittaa työtapaa itselle sopivammaksi lisää sosiaalista validiteettia, mutta vaarana on, että fideliteetti kärsii

Toteutuksen uskollisuus

- Riittävän laadukas toteutus on onnistumisen ja tuloksellisuuden edellytys

Fideliteetti

(toteutuksen uskollisuus/laatu)

Toiminto	Keskeinen sisältö (jota myös ohjauksella tuetaan)
ProVaka-tiimi perustaminen	Riittävän laaja henkilöstön edustus Päiväkodin johtajan tuki Selkeä kehittämistehtävä
Perheiden osallisuuden tukeminen	Tiedottamista, mutta myös mahdollisuuksia vaikuttaa
Käyttäytymisodotusten laadinta	Vähintään yksi yhteistä arvopohjaa kuvaavaa positiivisesti muotoiltu ilmaus
Toimintaohjeiden muotoilu	Toimintaohjeet: • Huomioivat lasten iän ja kehityksen • Opetetaan lapsille toiminnallisesti ja hauskasti • Sitovat kaikkia • Ovat näkyvät ryhmissä
Toivotun käyttäytymisen opettaminen ja huomioiminen	Käyttäytymiseen kohdennetun positiivisen palautteen systemaattinen käyttö Muistukkeet (kortteja, palloja, helmiä tms.) ja ryhmätason palautejärjestelmä on käytössä

ProVaka-ohjaajan rooli kehittämistyön laadun varmistamisessa

Ohjaaja tuntee toimintamallin teoreettiset perusteet
ja vaikuttavuuden kannalta keskeiset tekijät

→ Ohjauksella tuetaan tiimiä keskittymään
kehittämistyössä vaikuttavuuden kannalta keskeisiin
tekijöihin

→ Ohjaaja palauttaa tarvittaessa keskustelua
teoreettiselle tasolle

Hannele
Heikkilä

Noora
Heiskanen

Anne
Karhu

Pia
Kuismin

Kristiina
Lappalainen

Päivi
Malkki

Tiina
Mänttari

Päivi
Moisio

Mika
Paananen

Riikka
Qvintus

Pirjo
Savolainen

ProVaka-toiminnan toteutuminen (*fideliteetti*)

ProVaka “intensiivialoitus”

- 17 ProVaka-ryhmää saavutti hyvän aloitusvaiheen fideliteetin
- Hitaasti edenneissä ryhmissä kehittämistyö pysähtyi useimmin tiimin toimintaedellytysten puutteeseen
 - Tiimi ei pystynyt kokoontumaan säännöllisesti
 - Jos tiimin kehittämistyö ei käynnisty, ei synny yhteisiä käyttäytymisodotuksia
→ ei toimintaohjeita

ProVaka intensiivialoitus	
”Muistilista” arvioinnin pisteet	3 – 22 (max. 22)
Fideliteetti-prosentti	13,6 – 100 %
Alle 70% fideliteetti	5 ryhmää

ProVaka 1,5 v kehittämistyö

- Kaikki päiväkodit saavuttivat hyvän fideliteetin (> 70 %)

Osa-alue	keskiarvo
ProVaka tiimin toiminta	97,2 %
Perheiden osallisuus	80,6 %
Käyttäytymisodotusten laadinta	100 %
Toimintaohjeiden laadinta ja opettaminen	89,6 %
Toivotun käyttäytymisen huomioiminen	86,1 %
Ei-toivottuun käyttäytymiseen puuttuminen	30,6 %
Kokonaisfideliteetti	86,1 %

ProVaka-toiminnan hyväksyttävyys

ProVaka “intensiivialoitus”

- Henkilökuntakysely (IRP-15) sisälsi 9 väittämää
 - Asteikolla 1 – 6, keskiarvoksi tuli 5.3 (SD = 0.49)
- ProVaka kehittämistyö koettiin hyväksyttäväksi tavaksi tukea lasten käyttäytymistä (myös ryhmissä, missä toimintaa ei saatu kunnolla käyntiin näin nopealla aikataululla)

ProVaka 1,5 v kehittämistyö

- Henkilökunnan kyselyssä (Martens ym., 1985) ilmeni yleinen tyytyväisyys kehittämistyöhön
 - Yli 90 % arvioi lasten käyttäytymisen parantuneen
 - Lähes 90 % arvioi kehittämistyön hyötyjen olleen suuret suhteessa vaadittuun työmäärään

Tutkimushavaintoja ProVaka-toiminnasta

- ProVaka-kehittämistyöhön sitoutuneessa päiväkodissa voidaan saavuttaa 1,5 vuodessa hyvä fideliteetti
- Suomalainen varhaiskasvatuksen henkilökunta on kokenut toimintamallin hyväksyttäväksi tavaksi tukea lasten sosiaalisten taitojen oppimista.
- ProVaka toimintamallin tuloksellisuus näkyy
 - kasvattajien havainnoissa lasten myönteisen käyttäytymisen lisääntymisenä
 - aikuisten positiivisen palautteenannon lisääntymisessä, joka on havaittavissa jo parin kuukauden intensiivisen työskentelyn jälkeen

ProVaka

Kiitos!

ProVaka

POSITIIVISESTI RYHMÄSSÄ OPPIVA VARHAISKASVATUS

Noora Heiskanen

ProVaka –kehittämistyön alkumetrit

Miten pilotointi etenee tutkimuksen valossa?

Kaksi tutkimusta ProVaka –toimintamallin pilotointihankkeesta

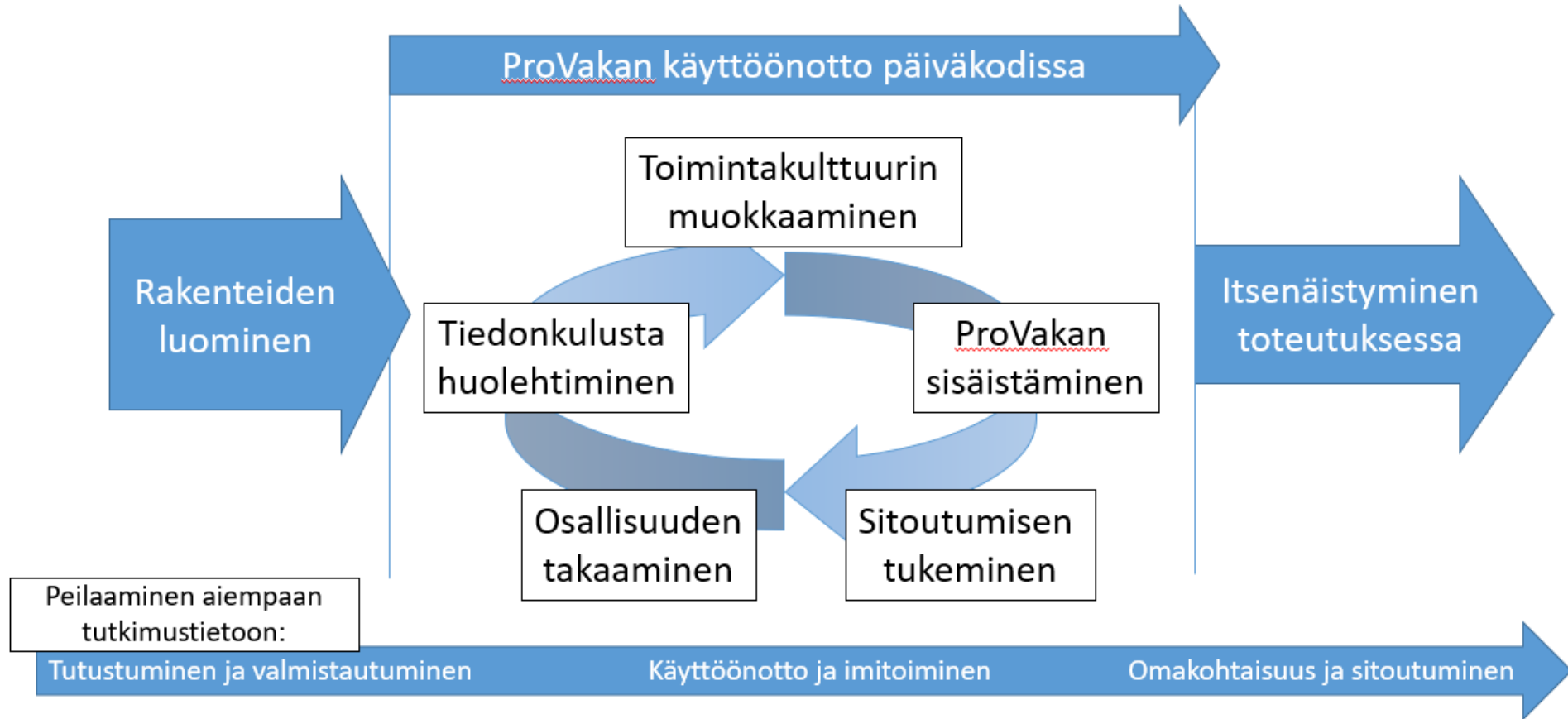
- 18 kertomusta mallin käyttöönoton prosessista puolentoista vuoden aikana
- Kirjoittajina ProVaka –tiimit, jotka kuvaavat kehittämistyön etenemistä omasta näkökulmastaan

Taustalla tutkimuksessa kiinnostus tarkastella, mitä tapahtuu, kun

- Päiväkodissa otetaan käyttöön uusi tutkimusperustainen toimintamalli
- Lapsiryhmissä lähdetään kehittämään systemaattisesti toimintakulttuuria lasten käyttäytymistä ja osallisuutta tukeväksi

ProVaka -toimintamallin käyttöönottovaihe

(Heiskanen, Karhu, Närhi & Savolainen)

Muutosrakenteiden luominen

– edellytys kehittämistyössä onnistumiselle

”Ensimmäinen koulutuspäivä oli 30.8.2018 ja tuolloin tehtäväksi tuli PRO-tiimin perustaminen omassa yksikössä. Päiväkodin johtaja piti alustuksen asiasta työpaikkakokouksessa, jossa samalla päätettiin pro-tiimiin jäsenet (1 jäsen/ryhmä). (---) Samassa työpaikkakokouksessa päätettiin pro-tiimin ensimmäinen kokoontuminen. Pro tiimin ensimmäisessä tapaamisessa käytiin tarkemmin läpi ensimmäistä koulutuspäivää ja sieltä saatua tehtävän antoa. Tiedossa oli, että varhaiskasvatuksen perheille oli tulossa käyttäytymisodotuksia koskeva kysely. Kyselyn sisällön suunnitteli varhaiskasvatuksen johtoryhmä.”

ProVakan käyttöönotto päiväkodissa

– toimijaverkoston laajeneminen, vastuun jakautuminen

”Muistutuksena positiivisesta palautteesta käytämme ”pupumerkkiä” (...). Jokainen lapsiryhmä toteuttaa palkkiojärjestelmää ryhmään sopivalla tavalla (...). Lapset ovat valinneet toiminnallisia ja liikunnallisia palkintoja, jotka ovat olleet esimerkiksi: uimapäiviä, retkiä metsään, keppihevostoroja, kukkien istutusta, kirjastokäyntejä linja-autolla matkustaen, kruunuaskartelua, legoleikkejä, tabletin käyttöä (...).”

ProVakan käyttöönotto päiväkodissa

– toimijaverkoston laajeneminen, vastuun jakautuminen

”Sovimme, että ehdotamme henkilöstölle, että jakaisimme muistukkeita jatkossa aikuisen aktiivisesta roolista leikkitilanteissa. Muistukkeiden jakoon teimme muutoksen, että jokaisesta saadusta ja annetusta muistukkeesta saa lisätä helmen purkkiin. Suunnittelimme myös joulukuulle henkilöstön omaa joulukalenteria, joka lisäisi hyvän huomaamista ja positiivisen palautteen antamista henkilöstön keskuudessa.”

Itsenäistyminen toteutuksessa

– kokeilusta pysyväksi ja yhteiseksi toimintatavaksi

Miten huolehtia tiedottamisesta, osallisuudesta ja sitoutumisesta?

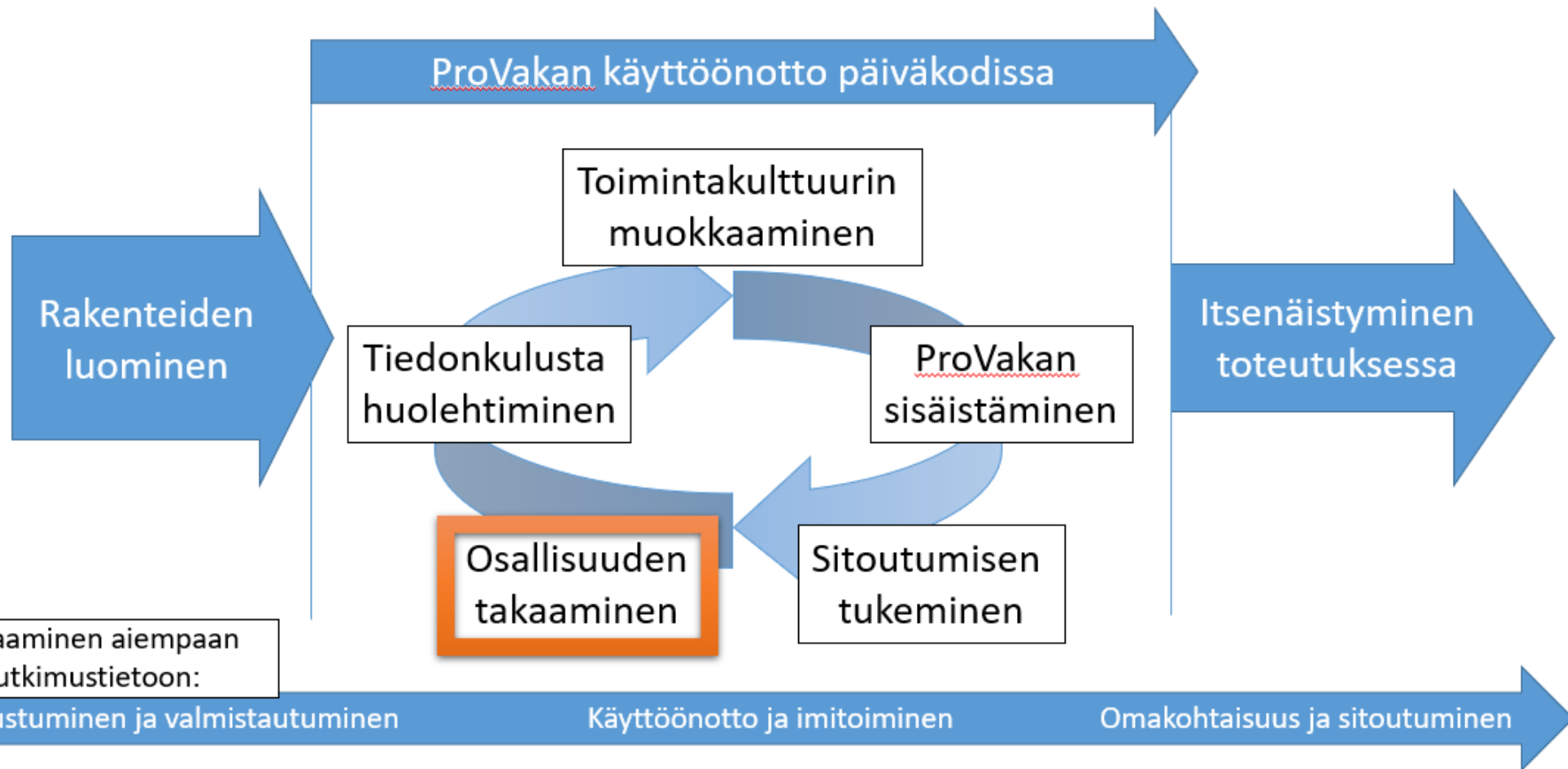
- Vaihtuva henkilökunta
- Uudet työntekijät
- Vaihtuvat lapsiryhmät
- Koulutusohjelman loppuminen

Miten luoda rakenteet, jotka saavat ProVakan pysymään käynnissä?

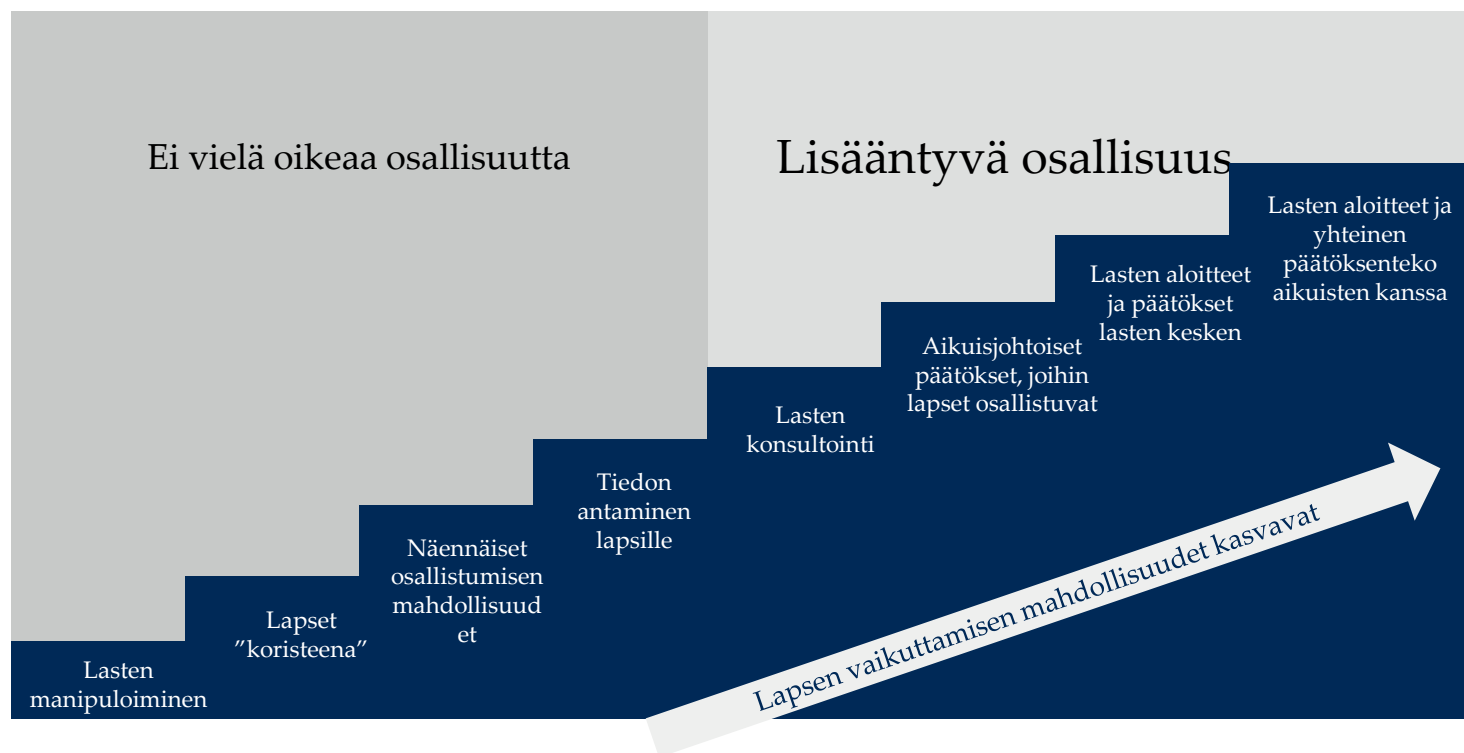
- Johtamisen merkitys korostuu viimeistään ylläpitovaiheessa
- Mallin käyttöönoton ja sitoutumisen tulee olla riittävän laajaa
- Ohjauksellinen tuki tärkeää edelleen

ProVaka -toimintamallin käyttöönottovaihe

(Heiskanen, Karhu, Närhi & Savolainen)

Kohti sosioemotionaalisia taitoja ja lasten osallisuutta tukevaa toimintakulttuuria (Karhu, Heiskanen & Närhi, 2021)

Hart (1992): Osallisuuden portaavat, https://www.unicef-irc.org/publications/pdf/childrens_participation.pdf

Osallisuus ProVaka -kehittämistyössä

TAULUKKO 3 Lasten osallisuuden diskurssit ja ulottuvuudet kertomuksissa

	<i>OSALLISUUSDISKURSSI</i>	<i>N*</i>	<i>%**</i>	<i>OSALLISUUDEN ULOTTUVUUS</i>	<i>N*</i>	<i>%**</i>
	Lasten odottava osallisuus	2	11	Aikuisten osallisuuden ensisijaisuus	2	11
	Kuulluksi ja nähdyksi tuleva lapsi	16	89	Yksilölliset ratkaisut	14	78
				Yhteinen keskustelu ja tiedottaminen	10	56
				Lasten mielipiteiden selvittäminen	7	39
				Valinnanmahdollisuudet	7	39
				Demokraattisuus ja yhdenvertaisuus	6	33
	Lasten ja aikuisten yhteistyössä rakentuva toimintakulttuuri	11	61	Yhteinen ideoiden kehittäminen	8	44
				Lasten aloitteellisuus	3	17
				Sitoutuminen	2	11

* kuvaa lukumäärää, kuinka monessa kehittymiskertomuksessa esiintyy vähintään kerran.

** kuvaa prosenttia, kuinka isossa osassa kehittymiskertomuksia esiintyy vähintään kerran.

Lasten odottavan osallisuuden diskurssi

”Aloitamme alkuun henkilöstöstä ja vasta sitten etenemme lasten ja perheiden suuntaan systemaattisemmin.”

Kuulluksi ja nähdyksi tulevan lapsen diskurssi

”Jokaiselta päiväkodin lapselta kysyttiin: *”Mitä kuuluu sinun hyvään päiväkotipäivääsi?”* ja jokainen vastaus kirjattiin erilliselle paperille ylös. (...) Nämä vastaukset koottiin ja lajiteltiin. Tämän jälkeen katsottiin, että minkä arvon tai arvojen alle nämä menevät. Lasten vastauksissa toistuivat ”leikki” ja ”kaverit”.”

”Lapset saa ehdottaa palkkioita, kerätään ideat yhteen ja arvotaan palkkio, kun on sen hetki. Palkkio ei ehkä ole joka kerta kaikille yhtä mieluinen, mutta sitten harjoitellaan pettymyksen sietämistä. Ketään ei jätetä pois kivasta huonon käytöksen takia eikä korttia voi ottaa pois, kun se on annettu.”

Lasten ja aikuisten yhteistyössä rakentuvan toimintakulttuurin diskurssi

”Opetuksessa painotettiin lapsilähtöisyyttä ja sitä, että sääntö ei tulisi ylhäältä ohjatusti, vaan yhdessä pohtien.

Jätimme vielä pelivaraa sille, että jos lapsilta tulee mielipiteitä sääntöihin, niitä on tarkasteltava uudelleen.”

ProVaka

Kiitos!